

Kuntalain kokonaisuudistuksen parlamentaarinen seurantaryhmä
Pj Henna Virkkunen

Demokratiajaosto
Pj Inga Nyholm

LÄHIDEMOKRATIAN NÄKÖKULMA KUNTALAIN KOKONAIUUUDISTUKSESSA

Kuntien ja alueiden kehitystä on tarkasteltava paitsi taloudellisen kilpailukyvyn, yhtä aikaa myös demokratian, yhdenvertaisuuden, hyvinvointipolitiikan ja luonnonvarojen kestäväen käytön näkökulmista.

Pääkaupunkiseudun 14 kunnan osalta on todettu ilmeinen tarve luoda vaaleilla valittava **metropolihallinto**, jolla tulee olla todellista päätösvaltaa erityisesti yleiskaavatasoisessa maankäytön ja liikkumisen suunnittelussa sekä asunto- ja elinkeinopolitiikassa. Voi kysyä, eikö myös muualla maassa ole tarpeen koota maakunnallista sote-alueiden, sairaanhoitopiirien, muiden kuntayhtymien ja ely-keskusten pirstaloitunutta päätöksentekoa demokraattisesti valitun väliportaana hallinnon alaisuuteen.

Etenkin suurissa kaupungeissa tai maantieteellisesti laajoissa kunnissa tarvitaan myös **uutta lähidemokratiaa**. Asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen on monia eri muotoja, joista haluamme nostaa esille seuraavat:

- lähidemokratia, jossa asukkaille ja heidän valitsemilleen edustajille, esimerkiksi aluelautakunnille, siirtyy **todellista päätösvaltaa ja resursseja** esimerkiksi osallistuvan budjetoinnin menetelmää soveltaen
- **kuntalaisten aloiteoikeuden** vahvistaminen muun muassa niin, että aloitteet käsitellään valtuustossa ja lautakunnissa vastaavaan tapaan kuin kansalaisaloitteet eduskunnassa
- **kunnallisten kansanäänestysten** toteuttamisen mahdollistaminen kunnallisvaalien yhteydessä
- asukkaiden **tiedonsaannin parantaminen** jo päätösehdotusten valmisteluvaiheessa, pääsy kunnan tietokantoihin ja sähköisten palveluiden jatkuva kehittäminen
- asukkaiden kokoontumisen ja toiminnan edellyttämien maksuttomien **"demokratiatilojen"** järjestäminen esimerkiksi kunnan olemassaolevissa kiinteistöissä
- pelkkää kuulemista laajempien **osallistuvan suunnittelun ja sovittelun käytäntöjen** kehittäminen niin, että ne koskevat paitsi kaavoitusta myös palveluverkkoa.

Osallistumisessa, esimerkiksi osallistuvassa budjetoinnissa, on kyse **jatkuvasta prosessista**. Asukkaat voivat olla mukana asioiden valmistelun, suunnittelun, päätöksenteon ja toteuttamisen eri vaiheissa monin eri tavoin (avoimet kokoukset, työpajat, verkkotoiminnot, äänestykset asioiden tärkeysjärjestyksistä, kunnan budjetin tiettyjen osien valmistelu ja päättäminen, kunnan tietokantojen avoimuus, tiedottaminen jne).

Asukas- ja lähidemokratian kehittämiseen ei siis ole vain yhtä mallia, vaan tarvitaan sekä suoraa osallistumista että edustuksellisuutta. Mutta asukkaiden oikeus vaikuttaa asuinalueensa kehitykseen ja kunnan päätöksiin ei saa riippua virkamiesten tai kunnanvaltuuston hyvästä tahdosta vaan sille tarvitaan **pysyviä rakenteita ja malleja**.

Asukkaiden osallistumisen ja osallisuuden lisääminen ei toki ratkea pelkällä lainsäädännöllä, mutta uuteen kuntalakiin on syytä kirjata **esimerkkejä ja veloitteita** kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi. Asukkaiden roolin vahvistaminen lisää päätöksenteon läpinäkyvyyttä, parantaa tietoisuutta verovarojen käytöstä, auttaa löytämään uusia ratkaisuja ja kehittämään hyviä käytäntöjä, edistää hallintokuntien rajat ylittävää yhteistyötä, edistää yhteisöllisyyttä – ja lujittaa uskoa demokratiaan.

Vapaus Valita Toisin (VVT) ry on vuonna 2009 perustettu talous- ja yhteiskuntapoliittista keskustelua herättelevä laajapohjaisesti verkottunut yhdistys (PRH 204.759). VVT järjestää keskustelutilaisuuksia ja seminaareja ajankohtaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista, kansallisista ja kansainvälisistä teemoista. Yhdistys tuottaa myös niihin liittyviä julkaisuja.

VVT on julkaissut minipamfletin *METROPOLIPOLITIikkaa! Helsingin seudun hallinta ja ihmisten ääni* (2011) sekä järjestänyt lähidemokratiaa koskevia keskustelutilaisuuksia. Olemme jatkossakin mielellämme mukana ja kuultavana kuntalain uudistuksen valmistelussa.

Helsingissä 18.12.2013

Vapaus Valita Toisin ry:n hallituksen puolesta

Kaarin Taipale, puheenjohtaja

Yrjö Hakanen, hallituksen jäsen

Seppo Ylinen, sihteeri

Tiedoksi:
Parlamentaarinen seurantaryhmä
Demokratiajaos